

YURIY KOCHUBEY'S JUBILEE

Oksana Vasylyuk

PhD (History), Senior Researcher
A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine
4, Hrushevskoho Str., Kyiv, 01001, Ukraine
o_vasylyuk@yahoo.com

Nataliya Zub (Rudenko)

PhD (History)
A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine
4, Hrushevskoho Str., Kyiv, 01001, Ukraine
rudenkonatalie@yahoo.com

Yuriy Kochubey, the diplomat and philologist, the historian and culturologist, the famous Ukrainian Orientalist, was born in Poltava on July 09, 1932. His life trajectory is wondrous and enticing. Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador of Ukraine to France, Deputy Director-General of UNESCO organization, deputy minister of foreign affairs of the Ukrainian SSR, teacher and writer – the list goes on and on.

Yuriy Kochubey has been working in the A. Yu. Krymsky Institute of Oriental Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine for the last 20 years. During this time he has proved himself as a talented manager and an outstanding researcher. He has published several monographs and dozens of articles dedicated to Arabic studies and the history of Oriental Studies in Ukraine and abroad. Moreover, he has made a major contribution to the development of the journal *The World of the Orient* (*Shidnij svit*), where he has been an editor-in-chief for 10 years. Due to his efforts the Institute has received UNESCO's support for conducting publishing and conference activities. Yuriy Kochubey was also the head of the Institute's scientific seminar during a long period of time. He is the member of the Scientific Council of the Institute, as well as the member of editorial boards of numerous scientific publications.

Over the period of a long-term service Yuriy Kochubey has preserved his, probably, most prominent quality – to be a great human being. Flamboyant and noble, always surrounded by young people with whom he manages to share his life's experience and creative knowledge, Yuriy Kochubey has become the symbol of the modern Ukrainian diplomatic corps.

Keywords: Yuriy Kochubey, Arabic studies, Oriental Studies in Ukraine, UNESCO, *The World of the Orient*

© 2022 O. Vasylyuk and N. Zub (Rudenko); Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The World of the Orient*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).



ЮРІЮ МИКОЛАЙОВИЧУ КОЧУБЕЮ – 90

О. Д. Василюк, Н. М. Зуб (Руденко)

Про Юрія Миколайовича Кочубея написано і сказано чимало, але про таку чудову людину, а ці слова може підтвердити кожен, хто знає його самого чи бодай лише знайомий з його працями, можна говорити і писати багато, а гарне, добре слово в цьому разі ніколи не буде зайвим. Бо він насправді заслуговує на повагу й увагу до себе і своєї наукової та дипломатичної праці. Його розум, мудрість, талант, досвід та працьовитість, поєднані в письмовому слові та науково-культурній діяльності, дали щедрі плоди на науковій, перекладацькій та дипломатичній ниві.

Народився Юрій Миколайович Кочубей 9 липня 1932 р. в м. Полтаві в родині вчительки та службовця. Перші дитячі роки минули під пильним оком мами та бабусі, оскільки батько на той час часто перебував у довготривалих відрядженнях. Там родину застала Друга світова війна. Школу Юрій закінчував уже в Луцьку, де за відмінні знання та зразкову поведінку здобув найвищу нагороду для випускника – золоту медаль. А далі – у вир студентського життя – навчання в Київському університеті на факультеті міжнародних відносин. Як згадував пізніше Юрій Кочубей, вибору майбутньої професії багато в чому сприяла книга відомого сходознавця академіка Ігнатія Юліановича Крачковського “Над арабськими рукописами”, прочитана в 15 років. Тому не дивно, що одночасно з академічними лекціями навчався арабської мови у професора Тауфіка Кезми.

Випускник 1955 року почав працювати у відділі преси Українського товариства культурних зв'язків із закордоном. За два роки запросили до Міністерства закордонних справ УРСР. Перша поїздка за межі країни сталася до Іспанії, де Юрій Кочубей був у ролі перекладача. Кар'єра дипломата розвивалася стрімко. Співробітник Постійного представництва УРСР при ООН (1963–1968), постійний представник УРСР при ЮНЕСКО (1971–1977), голова Національної комісії УРСР при ЮНЕСКО, заступник міністра закордонних справ УРСР (1981–1987), заступник Генерального директора ЮНЕСКО (1987–1992), Надзвичайний та Повноважний Посол України у Франції, постійний представник при ЮНЕСКО (1992–1997), викладач Дипломатичної академії України при МЗС України (1998–2016). Майже 60 років успішної дипломатичної служби – практичної та викладацької!

З березня 2000 р. Юрій Миколайович Кочубей – провідний науковий співробітник Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. Фактично почав співпрацювати з цією науковою установою із часу її створення, тобто з 1991 р. Тут він багато років очолює науковий семінар. Був головним редактором журналу “Східний світ” (1997–2009). Член редколегії журналів “Всесвіт”, “Хозарський альманах”, “Karadeniz Arařtırmaları” (Університет Газі, Туреччина). Багато сил вкладає в молоде покоління науковців. В останні десятиліття, коли став до роботи в Інституті сходознавства, дедалі більше поринав у дослідницьку роботу. Це позначилося і на науковому доробку. Глибоке мислення вченого втілювалося в дослідженнях, пов'язаних з історією тюркських народів в Україні, ісламознавчими студіями, а також у дослідженнях сьогодення, перспектив геополітичних реалій, напрямків розбудови міждержавних відносин України.

Багатогранна плідна праця та творчі наукові зацікавлення Ю. М. Кочубея свого часу були описані та охарактеризовані такими відомими дослідниками, як І. Черніков (про дослідження в галузі тюркології [Черніков 2007; 2012]), Т. Нечай, Л. Грицик, Л. Матвеева (Юрій Кочубей як сходознавець [Нечай 2002; Грицик 2007; Матвеева 2007; 2012]), А. Денисенко та О. Василюк (Юрій Кочубей як дипломат-міжнародник [Денисенко 2003], як учений та громадянин [Денисенко 2002; Василюк 2017; 2019]).

Якщо на першому етапі його дослідження мають більш філологічний та літературознавчий, культурно-мистецький характер, то далі все виразнішими стають звернення до біографій та творчих взаємин окремих діячів. Із часом розширюючи та поглиблюючи тематику досліджень – до міждержавних відносин та взаємодії, геополітичних контактів, – Юрій Кочубей відкриває невідомі сторінки історії, де перетинаються не лише окремі біографії та постаті, а й країни.

Паралельно з дипломатичною роботою Юрій Миколайович займався дослідженнями в галузі арабістики. Закладена професором Кезмою любов до арабської мови поєдналася в ньому зі ще дитячим захопленням літературою. У шкільні роки Юрій Кочубей був членом літературного гуртка, брав участь у читацьких конференціях при районних бібліотеках. А Тауфік Кезма розповідав учням про свою співпрацю з академіком Агатангелом Кримським, чи не останньою великою працею якого стало дослідження про новітню арабську літературу, так і не завершене автором та оприлюднене через багато років після смерті вченого. Тому не дивно, що спершу основною темою дослідницької діяльності Юрія Кочубея стала сучасна арабська література, на той час маловивчений напрямок в арабістиці, якому радянські науковці не приділяли достатньо уваги. Юрій Миколайович фактично розпочав свій шлях в арабістиці з друку в газетах і журналах рецензій та коротких статей, присвячених літературам Єгипту та Іраку. Зокрема, однією з перших була публікація “Література нового Єгипту” в “Літературній газеті” в березні 1957 р. З того часу він уважно стежив за всіма новинками арабської літератури, в арабських книгарнях Парижа та інших міст намагався купувати нові видання. Завдяки роботі за кордоном мав змогу стежити за публікаціями європейських спеціалізованих часописів. Регулярно писав рецензії та огляди. Незважаючи на завантаженість на дипломатичній роботі, зміг підготувати і захистити в Інституті сходознавства АН СРСР кандидатську дисертацію – «Виникнення поезії “вільного вірша” в Іраку і її художні особливості у світлі традицій арабської поезії» (1977). Підсумковим внеском у вивчення сучасної арабської поезії став вихід монографії «Поезія “вільного вірша” в Іраку (40-ті – 70-ті рр. ХХ ст.)» (2003). Виявляв Юрій Миколайович зацікавлення і до дослідження класичної літератури. Писав про класика арабської поезії Абу-ль-Ала аль-Ма’аррі, Ібн Туфейля, опублікував глибокий аналіз визначної пам’ятки класичної літератури “Аль-Хамаса аль-басрійя”, а також маловивченої збірки давньої мавританської поезії “Аль-Васіт” Аламіна аш-Шинкитті. Перекладав з арабської твори М. Дєрвіша, С. аль-Касема, А. Джарека, М. Дакруба, Ю. Ідріса. Недарма академік Омелян Прицак ще в 1969 р. у своїй статті “Орієнталістика” до “Енциклопедії українознавства” присвятив кілька рядків Юрієві Кочубею, зазначивши, що він “знавець арабської літератури”, і підкресливши при цьому, що він водночас працює “на дипломатичній службі” [Черніков 2012, 23].

Дипломатична служба дала змогу Юрієві Кочубею свого часу неодноразово відвідувати Туреччину, де він мав можливість на власні очі спостерігати ті чи інші події, що там відбувалися. Тож багатовікові відносини України з південними сусідами не могли не зацікавити його. Поступово почав приділяти увагу тюркології, яка згодом посіла помітне місце в його науковому доробку. У своїх статтях «Відповідно до “Чорноморської орієнтації”» (2003) та «“Чорноморська орієнтація” – геополітична доктрина: історія і сучасність» (2004), зокрема, зазначав: Київська Русь із її природним прагненням дістати вихід до Чорного моря та Дунаю, згодом Козацька держава та гетьман Богдан Хмельницький з його тюркофільством, що було успадковане наступними гетьманами, події, пов’язані з Першою світовою війною 1914–1918 рр., революціями в Росії та крахом царату, – такі етапи пройшла доленосна ідея чорноморської геополітичної орієнтації України [Черніков 2012, 24]. Наголошував на особливій ролі Михайла Грушевського та його праць “Орієнтація Чорноморська”, “Нові перспективи” в розробці зазначеної геополітичної доктрини для України з урахуванням такого чинника, як Чорне море [Черніков 2012, 24].

Багато уваги Юрій Миколайович приділив вивченню наукової спадщини Василя Дубровського (1897–1966) – визнаного фахівця з проблем українсько-турецьких відносин, а також відносин України з народами Близького Сходу, знавця й перекладача на українську мову творів відомих турецьких письменників – Омера Сейфеддіна, Якуба Кадрі Караосманоглу, Рафіка Халіда Карая. До досягнень В. Дубровського беззаперечно можна зарахувати його ініціативу щодо розробки турецьких державних архівів, у фондах яких і понині зберігаються унікальні матеріали з історії України XVI–XVIII ст. Це зацікавлення Юрія Кочубея завершилося виданням “В. В. Дубровський (1897–1966) як сходознавець” (2011), у якому подано, зокрема, детальну біографію вченого, бібліографію його праць зі сходознавства. У додатку до книги зібрані всі відомі на сьогодні тексти тюркологічних праць Василя Дубровського, серед яких і публікації турецькою мовою.

Юрій Миколайович присвятив багато своїх досліджень вивченню доробку Агатагела Кримського. За його посередництвом повідомлення про ювілей ученого з’явилися в таких виданнях ЮНЕСКО, як “Chronique de l’UNESCO”, “Informations de l’UNESCO” та “Bulletin de la Commission de la RSS d’Ukraine pour l’UNESCO” (1971). Був співупорядником IV (2008) та V (2010) томів, присвячених іраністиці, “Вибраних сходознавчих праць” А. Ю. Кримського. Велику увагу приділяє науковому осмисленню ролі і доробку акад. О. Прицака. Автор публікацій, присвячених А. Ковалівському, Т. Кезмі, В. Бейлісу, Я. Дашкевичу та іншим вітчизняним орієнталістам. Розробляє тему внеску українських науковців у дослідження східних культур та вивчення в Україні мистецтва Сходу. Знайшли в його працях відображення і проблеми дослідження Кавказу та Центральної Азії.

З проголошенням Україною незалежності набуло актуальності вивчення долі корінних народів Криму. Юрій Кочубей продовжив займатися проблемами тюркології, зокрема культурою кримськотатарського та азербайджанського народів, підготував низку праць із караїмознавства. Саме він розкрив для українського читача непересічні особистості – Ісмаїла-бея Гаспринського, Мугаммеда Садика-бея Агабека-заде, Абрахама Фірковича, Сераю Шапшала та ін.

Юрій Миколайович був членом Європейсько-Арабського літнього університету. Наукові конференції цього пересувного університету проходили всією Європою – у Римі, Монпельє, на Мальті. Темі цих заходів теж були найрізноманітніші. Так, одна з його доповідей була про “Тисячу й одну ніч” в Україні, тоді як інша – присвячена постаті мандрівника, паломника та письменника Василя Григоровича-Барського на конференції “Місто, побачене очима іншого”. Варто зауважити, що Юрій Миколайович завжди намагався вдосконалювати свою арабську мову, зокрема на курсах при ЮНЕСКО. Дмитро Павличко згадував: “Мені доводилося бачити Юрія Кочубея в залах засідань і в коридорах ООН у Нью-Йорку. Він легко переходив з англійської на французьку, але численні представники арабських країн воліли розмовляти з ним рідною мовою. Світло пошани до нього, яке закріпив я в їхніх очах, сповнило мене радісним хвилюванням. Минули роки, але того почуття, яким сяйнула в мені гордість за цю талановиту людину, забути не можу” [Нечай 2001, 11].

Протягом кількох десятків років Юрій Кочубей методично збирає бібліографічні дані, фіксує та аналізує їх, вбачаючи саме в них основоположний матеріал для майбутньої історії українського сходознавства. Підготував бібліографічний покажчик “Україна і Схід. Культурні взаємозв’язки України з народами Близького і Середнього Сходу” (1998). Ця публікація налічує понад 3000 позицій. Роботу розпочав іще в Женеві, присвячуючи їй кожен вільну хвилину. За словами Юрія Миколайовича, він сподівався, що цей покажчик стане підручною книгою для майбутніх українських дослідників – сходознавців, літературознавців, культурологів. Згодом під його пильною увагою були надруковані бібліографії А. Ю. Кримського (2016) та О. Й. Прицака (2019). Із 1961 р. працював над підготовкою матеріалів для довідкових видань –

Української радянської енциклопедії (УРЕ) (1-ше, 2-ге вид.), Політичного словника (2-ге вид.), Української літературної енциклопедії (УЛЕ), Енциклопедії сучасної України (ЕСУ), Шевченківського словника та Шевченківської енциклопедії, Біобібліографічного словника українських сходознавців та візантологів. Бере активну участь у конференціях і “круглих столах”, на яких обговорюється проблематика “ісламу в Європі” та християнсько-мусульманського діалогу. Учасник 29, 35, 37, 38 конгресів ICANAS (International Congress of Asian and North African Studies), уже двадцяти щорічних Сходознавчих читань А. Кримського, конференцій пам’яті О. Прицака і т. д. Має близько 300 друкованих праць – літературознавчих та сходознавчих. Doctor honoris causa (2007). Лауреат Премії НАН України імені А. Ю. Кримського (2002). Член Національної спілки письменників України (НСПУ) (з 1982). Член Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) (Європа), Société Asiatique (Париж), Українського центру ісламознавства (Київ).

Розмовляти з ним просто і складно – завжди хочеться запам’ятати кожне мудре слово або й гумористичну репліку та досягнути величезний інтелектуальний простір, знати ще більше і прагнути до власного вдосконалення, не втрачати запалу та продовжувати глибинно працювати.

Безумовною рисою характеру Юрія Миколайовича є гумор – народний, легкий та повчальний. І сам полюбає мудру баєчку-анекдот розповісти в колі друзів та колег, і послухає когось із задоволенням. А ще любить пожартувати. Бувало, прийде якийсь аспірант чи молодий колега до нього, зав’яжеться розмова. І тут на питання-репліку до нього “...а ви пам’ятаєте?...” Юрій Миколайович миттєво реагує: “Звичайно пам’ятаю! Я ж, дєтка, ще й Тутанхамона пам’ятаю!” А знає і пам’ятає наш Юрій Миколайович справді багато. Тут злилися воедино і його блискучі знання, що повсякчас, за будь-якої нагоди ним збагачуються та накопичуються, і практичний досвід, навички та вміння, що формувалися з року в рік. І життєвий, і професійний досвід для нього як щедрий ужинок пройдених випробувань і здобутків, яким Юрій Миколайович завжди готовий поділитися, дати пораду, ба навіть зробити якесь невелике зауваження, але завжди слухне і потрібне.

Наукові зацікавлення Юрія Миколайовича, що оформлені друкованим словом, становлять вже перелік, який охоплює декілька сотень позицій. Перший покажчик [Юрій Миколайович Кочубей... 2007] його творів вийшов друком у 2007 році та охоплює публікації 1955–2007 рр. Доповнення до нього складене та опубліковане у 2012 р. [Бібліографічний покажчик... 2012, 45–49]. Тож настав час для ще одного доповнення списку робіт, що вийшли друком за період від 2012 року, який і пропонується вашій увазі.

Його шляхи у сходознавстві довгі та вимощені камінням тривалої праці та пошуків. Ці стежки, що стали уторованими дорогами, побудовані на власній ерудиції та прагненні до відкриття незвіданого. Досліджуючи та відкриваючи для себе, прагнув відкрити ті таємничі сторінки для інших, що виливалося у статтю, нарис, розвідку, рецензію, есе, доповідь. Сходознавчі студії ввійшли в життя Юрія Миколайовича ще в 50-ті роки минулого століття. Все починалося зі слова, поетичного, східного, заплетеного в арабську в’язь. Та за словом стоїть людина – з її біографією, країна – з її історією та політикою. Юрій Миколайович завдяки своєму широкому світогляду та глибокому мисленню зміг охопити та поєднати у своїх дослідженнях різноманітні аспекти і міжнародних відносин, і літературних особливостей, і життєписи творців слова, культури, перипетії історії народів та країн Сходу. І водночас показати на власній “карті досліджень” ті шляхи та точки, де перетнулися долі України та країн Сходу, постаті та події, що стали ключовими на різних часових проміжках їхнього єднання...

Якось під час конференції у Львові члени невеличкої київської делегації, маючи вільний час, прогулювалися біля корпусу Львівського національного університету

імені Івана Франка і роздивлялись архітектурну пам'ятку. Юрій Миколайович звернув увагу на гасло нашого славетного університету: “Patriae decori civibus educandis” (“Освічені люди прикрашають Батьківщину” (і як ще один варіант перекладу: “Освічені громадяни є окрасою Батьківщини”)). Мимоволі тоді промайнула думка: як влучно та красномовно для університету загалом і ніби про Юрія Миколайовича й сказано.

З днем народження, Юрію Миколайовичу!

ЛІТЕРАТУРА

Бібліографічний покажчик Ю. М. Кочубей // **Схід і діалог цивілізацій**. До ювілею Ю. М. Кочубей: Зб. наук. статей. Київ, 2012.

Василюк О. Д. Професіонал і патріот: Юрію Миколайовичу Кочубею – 85 // **Східний світ**, 2017, № 3.

Василюк О. Юрій Миколайович Кочубей: професіонал і патріот // **Дипломатична та консульська служба у вимірі особистості**. Ч. 2. (Серія «Бібліотека наукового щорічника “Україна дипломатична”», вип. 18). Київ, 2019.

Грицик Л. Сходознавство як система усталених знань і досвіду // **Мова та історія**. Вип. 93. 2007.

Денисенко А. Найвища наука життя. Нотатки до портрета Юрія Кочубей – дипломата, історика, письменника, громадського діяча // **Пам'ять століть**, 2002, № 3.

Денисенко А. Великий дар Юрія Кочубей // **Україна дипломатична – 2002**. Вип. III. Київ, 2003.

Матвеева Л. В. Ю. М. Кочубей як сходознавець. До 75-річчя від дня народження // **Східний світ**, 2007, № 2.

Матвеева Л. В. Ю. М. Кочубей як сходознавець // **Схід і діалог цивілізацій**. До ювілею Ю. М. Кочубей: Зб. наук. статей. Київ, 2012.

Нечай Т. Між дипломатією й наукою // **Влада і політика**, 2001, № 12 (56).

Нечай Т. Схід у творчому світі Юрія Кочубей // **Всесвіт**, 2002, № 9–10.

Черніков І. Ф. Тюркологія в наукових працях Юрія Кочубей // **Східний світ**, 2007, № 2.

Черніков І. Ф. Тюркологія в наукових працях Юрія Кочубей // **Схід і діалог цивілізацій**. До ювілею Ю. М. Кочубей: Зб. наук. статей. Київ, 2012.

Юрій Миколайович Кочубей: бібліографічний покажчик (1955–2007) / Упоряд. Т. Ф. Маленька; передм. Л. В. Матвеева. Київ, 2007.

REFERENCES

“Bibliografichnyy pokazhchuk Yu. M. Kochubeya” (2012), in *Skhid i dialoh tsyvilizatsiy. Do yuvileyu Yu. M. Kochubeya*, A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, Kyiv, pp. 45–49. (In Ukrainian).

Vasylyuk O. (2017), “Profesional i patriot: Yuriyu Mykolayovychu Kochubeyu – 85”, *Shidnij svit*, No. 3, pp. 102–105. (In Ukrainian).

Vasylyuk O. (2019), “Yuriy Mykolayovych Kochubey: profesional i patriot”, in *Dyplomatychna ta konsul's'ka sluzhba u vymiri osobystosti*, Part 2, Heneral'na dyrektsiya z obsluhovuvannya inozemnykh predstavnytstv, Kyiv, pp. 248–254. (In Ukrainian).

Hrytsyk L. (2007), “Skhodoznavstvo yak systema ustalenykh znan' i dosvidu”, *Mova ta istoriya*, Issue 93, pp. 4–12. (In Ukrainian).

Denysenko A. (2002), “Nayvyshcha nauka zhyttya. Notatky do portreta Yuriya Kochubeya – dyplomata, istoryka, pys'mennyka, hromads'koho diyacha”, *Pam'yat'stolit'*, No. 3, pp. 137–141. (In Ukrainian).

Denysenko A. (2003), “Velyky dar Yuriya Kochubeya”, *Ukrayina dyplomatychna – 2002*, Issue III, pp. 679–687. (In Ukrainian).

Matvuyeyeva L. V. (2007), “Yu. M. Kochubey yak skhodoznavets'. Do 75-richchya vid dnya narodzhennya”, *Shidnij svit*, No. 2, pp. 5–15. (In Ukrainian).

Matvuyeyeva L. V. (2012), “Yu. M. Kochubey yak skhodoznavets'”, in *Skhid i dialoh tsyvilizatsiy. Do yuvileyu Yu. M. Kochubeya*, A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, Kyiv, pp. 7–22. (In Ukrainian).

Nechay T. (2001), "Mizh dyplomatiyeyu y naukoju", *Vlada i polityka*, No. 12 (56), March 30 – April 4, p. 11. (In Ukrainian).

Nechay T. (2002), "Skhid u tvorchomu sviti Yuriya Kochubeya", *Vsesvit*, No. 9–10, pp. 157–159. (In Ukrainian).

Chernikov I. F. (2007), "Tyurkolohiya v naukovykh pratsyakh Yuriya Kochubeya", *Shidnij svit*, No. 2, pp. 16–30. (In Ukrainian).

Chernikov I. F. (2012), "Tyurkolohiya v naukovykh pratsyakh Yuriya Kochubeya", in *Skhid i dialoh tsyvilizatsiy, Do yuvileju Yu. M. Kochubeya*, A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, Kyiv, pp. 23–44. (In Ukrainian).

Yuriy Mykolajovykh Kochubey: bibliografichnyy pokazhchyk (1955–2007) (2007), A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, Kyiv. (In Ukrainian).

Бібліографія Ю. М. Кочубея за 2012–2021 рр.

1. Кочубей Ю. М. Внесок Я. Р. Дашкевича в караїмознавство // Східний світ. – 2012. – № 1. – С. 21–23.

2. Кочубей Ю. М. Хаджі Серайя Хан Шапшал (1873–1961) – духовний провідник караїмського народу, громадський діяч, вчений // Східний світ. – 2012. – № 3. – С. 26–31.

3. Кочубей Ю. М. Араб і арабіст Тауфік Кезма (1882–1958) // Східний світ. – 2012. – № 4. – С. 56–61.

4. Кочубей Ю. М. Дубровський і турецька література // Слово і Час. – 2012. – № 3. – С. 83–87.

5. Кочубей Ю. М. Михаїл Нуайме та українська література // Слово і Час. – 2012. – № 12. – С. 68–72.

6. Кочубей Ю. М. Бессмертие народа (фрагмент) // Къырымкъарайлар. – 2012. – № 5 (93) // Qırım. 12.05.2012. Передрук статті.

7. Кочубей Ю. М. Араб і арабіст Тауфік Кезма (1882–1958) // XVI Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ, 11 жовтня 2012 р. – Київ, 2012. – С. 52.

8. Кочубей Ю. М. Франція загнала себя в тупик (Інтерв'ю, провела Татяна Сертап) // Арраид. – 2012. – № 4 (152). – С. 5.

9. Кочубей Ю. М. Українсько-ліванське наукове співробітництво // Східний світ. – 2012. – № 1. – С. 176.

10. Кочубей Ю. М. Джерело до історії науки про Крим. Рец. на книгу: А. Севастьянов. Десять лет на службе краеведения: Российское общество по изучению Крыма (1922–1932) / Под ред. А. А. Непомнящего. – Киев; Симферополь, 2010. – 255 с. (Серия: Библиография кримведения; вып. 13) // Східний світ. – 2012. – № 2. – С. 116–119.

11. Кочубей Ю. М. Караїмські студії на Заході (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) (Історіографічно-бібліографічний вступ) // Східний світ. – 2013. – № 1. – С. 124–129.

12. Кочубей Ю. М. Українсько-азербайджанська співпраця: сучасний стан і перспективи // Лідер двох епох. – Київ, 2013. – С. 263–277.

13. Кочубей Ю. М. Тюркські народи колишнього СРСР у дослідженнях вчених України // Східний світ. – 2013. – № 4. – С. 101–105.

14. Кочубей Ю. М. Учений, педагог, організатор: до 60-річчя від дня народження професора В. С. Рибалкіна // Polyphonia Orientis: мова, література, історія, релігія. До ювілею В. С. Рибалкіна. Збірник наукових статей. – Київ, 2013. – С. 5–22.

15. Кочубей Ю. М. Рец. на: Сходознавчі студії. Мистецтвознавство. Випуски 3 (2010) і 4 (2011). – Упор. Є. О. Котляр. – Збірники наук. праць / Вісник ХДАДМ. – № 8 (2010) і 9 (2011). – Харків: ХДАДМ, МОНМС України. – 360 с. + 456 с. // Східний світ. – 2013. – № 1. – С. 168–171.

16. Кочубей Ю. М. Трапезунд і Україна // Проблеми джерелознавства, історіографії та історії Сходу. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої

90-річчю з дня народження професора В. Ф. Бейліса (1923–2013) (Луганськ, 15–16 травня 2013 р.). – Луганськ, 2013. – С. 117–123.

17. Кочубей Ю. М. Тюркські народи колишнього СРСР в дослідженнях вчених України // XVII Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ, 16–18 жовтня 2013 р. – Київ, 2013. – С. 39–41.

18. Кочубей Ю. М. Внесок С. М. Шапшала (1873–1961) у сходознавство // V научные чтения памяти У. Боданинского. Бахчисарай, КРУ “Бахчисарайский историко-культурный заповедник”, 23–27 октября 2013 г. Международная научная конференция. Тезисы докладов и сообщений. – Симферополь, 2013. – С. 40–41.

19. Кочубей Ю. М. Правовірний українець Мухаммад Асад (1900–1982 рр.) // Зовнішні справи. Історичні науки. – 2014. – № 4. – С. 52–53.

20. Кочубей Ю. М. Арабська література і Т. Шевченко // Слово і Час. – 2014. – № 3. – С. 110–112.

21. Кочубей Ю. ЮНЕСКО – це ООН у галузі освіти, науки і культури // Зовнішні справи. – 2014. – № 5. – С. 30–32.

22. Кочубей Ю. М. С. М. Шапшал (1873–1961) у післявоєнні роки // XVIII Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ, 17–18 жовтня 2014 р. – Київ, 2014. – С. 9–11.

23. Кочубей Ю. М. З історії французької орієнталістики: Жак Берк (1910–1995) // Східний світ. – 2015. – № 1. – С. 30–36.

24. Кочубей Ю. М. А. П. Ковалівський і “Антологія літератур Сходу” (Харків, 1961) // Східний світ. – 2015. – № 4. – С. 35–38.

25. Кочубей Ю. М. Ісламознавство в Україні // Східний світ. – 2015. – № 2. – С. 152–171.

26. Kochubey Yu. Turkish-Cossak Relations in Studies by Vasyl Dubrovsky (1897–1966) // Uluslararası Türkiye-Ukraina İlişkileri Sempozyumu Kozak Dönemi. 1500–1800 (Взаємини між Україною і Туреччиною: козацька доба. 1500–1800). – İstanbul: Çamlıca, 2015. – P. 683–692.

27. Кочубей Ю. М. А. П. Ковалівський і “Антологія літератур Сходу”. Харків, 1961 // XIX Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ, 16–17 жовтня 2015 р. – Київ, 2015. – С. 9–10.

28. Kochubey Yu. Pour une histoire des contacts entre l’Orient orthodoxe et l’Ukraine // Міжнародна конференція “Погляд зі Сходу: Європа в арабських джерелах”. Київ, 22–23 вересня 2015 р. – Київ, 2015. – С. 27–28.

29. Кочубей Ю. М. Популяризація знань про Схід в Україні: адмірал Я. Окуневський (1860–1920) і його подорожі на Схід // Східний світ. – 2016. – № 1. – С. 66–70.

30. Кочубей Ю. М. Мусульманські громади України: інституалізація і розвиток. Передмова // Мусульманська спільнота України: інституалізація і розвиток. – Вінниця: Консоль, 2016. – С. 10–14. – Те саме рос. мовою. – С. 188–193.

31. Кочубей Ю., Хоміцька О. ICNAL – перша міжнародна конференція з історії арабської літератури в Україні // Східний світ. – 2016. – № 1. – С. 130–135.

32. Кочубей Ю. М. В. В. Дубровський – дослідник тюркських народів колишнього СРСР // XX Сходознавчі читання А. Кримського. До 145-річчя А. Ю. Кримського та 25-ї річниці Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ, 17–18 червня 2016 р. – Київ, 2016. – С. 11–12.

33. Kochubey Yu. The Arabic Literature in Western Africa to the South of the Sahara (Senegal, Nigeria) // 2nd International Conference on the History of Arabic Literature, Kyiv, May 19–20, 2016. Book of Abstracts. – Kyiv, 2016. – P. 23–24.

34. Кочубей Ю. М. Історія “євразійської політики” Росії в працях Ю. Липи // Східний світ. – 2017. – № 1–2. – С. 60–64.

35. Кочубей Ю. М. Олександр Миколайович Гаркавець – 70 // Східний світ. – 2017. – № 3. – С. 106–107.
36. Кочубей Ю. М. Взаємозбагачення Таджикицької та української культур. Діяльність О. З. Дуна (1929–2001) // Таджикистан та Україна – 25 років співробітництва: збірник тез доповідей (26 квітня 2017 року, м. Київ) / Дипломатична академія України при МЗС України, Посольство Республіки Таджикистан в Україні; за заг. ред.: В. Г. Циватий, Н. О. Татаренко. – Київ: ДАУ при МЗС України, 2017. – С. 124–127.
37. Кочубей Ю. М. В. В. Дубровський (1897–1966) як історик Азербайджану // Азербайджан та Україна на перехрестях історії та культури. Науковий збірник. КНУ імені Тараса Шевченка. Історичний факультет. – Ніжин, 2017. – С. 157–164.
38. Кочубей Ю. М. Українське сходознавство за рубежами країни // XXI Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції. Київ, 17–18 листопада 2017 р. – Київ, 2017. – С. 24–26.
39. Кочубей Ю. М. Українське сходознавство за межами країни // Східний світ. – 2018. – № 1. – С. 57–61.
40. Кочубей Ю. М. Україна – Азербайджан: спільність стратегічних інтересів // Кавказознавчі читання. Збірник матеріалів міжнародного науково-практичного семінару (Київ, 18 травня 2018 р.). – Ніжин, 2018. – С. 119–127.
41. Кочубей Ю. М. Збірник “Студії з Криму” (1930) за ред. А. Кримського і В. В. Дубровський // XXII Сходознавчі читання А. Кримського. Тези доповідей міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 червня 2018 р.). – Київ, 2018. – С. 3–4.
42. Кочубей Ю. М. Рец. на: Goulnara Bekirova. Un demi-siècles de résistance. Les Tatars de Crimée, de la déportation au retour (1941–1991). Paris: L’Harmattan, 2018. 244 p. // Сходознавство. – 2019. – № 83. – С. 147–149.
43. Омелян Пріцак. Біобібліографічний покажчик, 1937–2018 / Упор. Василюк О. Д., Кочубей Ю. М. – Київ, 2019. – 108 с.
44. Василюк О. Д., Кочубей Ю. М. Від упорядників // Омелян Пріцак. Біобібліографічний покажчик, 1937–2018 / Упор. Василюк О. Д., Кочубей Ю. М. – Київ, 2019. – С. 7–10.
45. Кочубей Ю. М. Омелян Йосипович Пріцак (довідка) // Омелян Пріцак. Біобібліографічний покажчик, 1937–2018 / Упор. Василюк О. Д., Кочубей Ю. М. – Київ, 2019. – С. 105–106.
46. Кочубей Ю. М. Омелян Пріцак – іноземний член Національної академії наук України // Тези доповідей міжнародної наукової конференції “До 100-річчя від дня народження академіка Омеляна Пріцака (1919–2006)” (м. Київ, 16 травня 2019 р.). – Київ, 2019. – С. 4–6.
47. Василюк О. Д., Зуб Н. М., Кочубей Ю. М. Пам’яті Ігоря Федоровича Чернікова (01.01.1931 – 09.01.2021) // Східний світ. – 2021. – № 1. – С. 157–159.
48. Kochubey Yu., Vasylyuk O. Turkish-Ukrainian Literary Ties: An Unrealized Project (20th Century) // 100. Yılında Evrensel Boyutlarıyla İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy. 27–30 Eylül 2021 Ankara / Türkiye. Özet Kitabı. – ANKARA-Eylül 2021. – Pp. 98–99. (англ. та турец. мовами).
49. Kochubey Yu., Vasylyuk O. Turkish-Ukrainian Literary Ties: An Unrealized Project (20th Century) // 100. Yılında Evrensel Boyutlarıyla İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy Kongresi Bildiri Kitabı. – ANKARA-Eylül 2021. – Pp. 14–19.